

Rijk aan wapens Arm aan warmte en licht

De wereld heeft het schouwspel beleefd dat onder een vloed van tot elkaar gerichte scheldwoorden, scherpe verwijten en schimpscheuten Amerika en Rusland de volkeren der aarde plannen hebben aangeboden tot vermindering van de bewapening. De Amerikaan begon deze keer, de Rus liet zich daarna niet onbetuigd. En beiden waren zich in de eerste plaats bewust van de enorme oorlogsmacht, die zij op de been hebben gebracht. Elk denkt thans, of binnen zéér afzienbare tijd, de ander te kunnen verslaan. Gaf niet onlangs een Amerikaans weekblad, na voorbereiding van een jaar, in enorme oplaag een nummer uit, waarin dat krachtsbewustzijn de spoedige oorlog tegen Rusland beschreef, het verloop daarvan gedurende drie jaren, de overwinning door Amerika en de eindelijke vrede?

En ondertussen moeten we vernemen dat de voedseltoestand in de wereld lijdt onder de reusachtige bewapeningsprogramma's; dat de hulp aan de onontwikkelde gebieden een verdwijnend klein deeltje uitmaakt van de gelden aan militaire doeleinden besteed; dat in Europa een ernstig kolentekort heerst en het ons land bovendien aan middelen ontbreekt om de electrische centrales tijdig uit te breiden naar behoefte. En dat brengt weer met zich mee: minder onderwijs, minder arbeid, achterstand op allerlei terrein en een sfeer van bekrimping en rantsoenering. Het is duidelijk, dat, als deze toestand blijft voortduren, een catastrofe niet te vermijden valt. Er moet iets gebeuren. Vandaar de indiening van de plannen tot vermindering van de bewapening. Het bedenkelijke is echter, dat die plannen tegelijkertijd een wapen zijn in de zgn. koude oorlog, en daarin gedijt de mogelijkheid voor de vrede niet. Daarom moeten wij op dit punt eendrachtig stelling nemen. Want hoe verschillend de humanisten ook mogen denken over de noodzaak van bewapening en oorlog, éénsgezind denken zij over de noodzaak van redelijk overleg en de vorming van weder-

zijds begrip. Daarin ligt een van de grote krachten van het humanisme, zowel in verleden als heden. De wereld is niet gediend met zulke woorden als Dean Acheson en Wysjinski hebben gesproken ter opening van de algemene beschouwingen op de vergadering van de U.N.O. De wereld is evenmin gebaat met wapenpraal en militair zelfbewustzijn. Op het ogenblik heerst opnieuw het besef dat vrede alleen door overmacht van één der partijen mogelijk wordt. Alsof dat ooit iets anders was dan een tijdperk tussen twee oorlogen. Zo gaat het altijd, zie maar naar de historie, zegt men soms. Altijd? De humanisten beschikken niet over eeuwigheid en toekomst en de geschiedenis leert, dat ideeën, levenswijzen en maatschappijen voortdurend aan verandering onderhevig zijn. Tegenover de koude oorlog en de toenemende bewapeningspsychose — een toestand waarin het redelijk denken heeft opgehouden te bestaan — stellen zij de blijvende eis van redelijk overleg, wederzijdse hulp en opwekking van begrip voor elkanders toestand. Met deze eis wijst het humanisme boven de huidige impasse uit. Want het erkent in de tegenwoordige toestand niet de werking van een buitenmenselijke natuurwet of een bovenmenselijk noodlot. Het humanisme is van deze aarde en van de mensen.

Maar hoe kunnen wij, elk voor ons zelf, aan die eis in de praktijk voldoen? Wel, er gaat geen dag voorbij, of wij ontmoeten mensen (ons zelf soms het eerst) op wie de bewapeningspsychose vat heeft gekregen en die daardoor hun toegankelijkheid voor constructieve ideeën en voorstellen dreigen te verliezen. Tegenover hen moeten wij niet nalaten een beroep te doen op een redelijke houding en op menselijkheid. Dat is een dagelijkse taak, die binnen het bereik ligt van ieder onzer en waarvan de invloed altijd groter is dan wij in het aangezicht van de enorme wereldgebeurtenissen willen geloven.

B. C.

Als wij eens onsterfelijk waren

Van het moment af, waarop onze levensduur oneindig zou zijn, zonder grenzen, zou de tijd, onze tijd en bijgevolg ons gehele leven, zijn waarde volstrekt verliezen. Men zou niet meer zijn tijd kunnen verspillen, — er zou altijd dezelfde onuitputtelijke tijd overblijven..... men zou een gat in de dag kunnen slapen, iedere dag (inplaats van alleen des Zondags), iedere week, elke maand, alle jaren. Niets zou er door verloren gaan; er zou helemaal geen taak te vervullen zijn, noch voor vandaag noch voor morgen, want er zou dan in het geheel geen duidelijk en speciaal „vandaag” bestaan. Men zou alles kunnen uitstellen, verschuiven tot de volgende dag — er zou één enkele, vervelende, saaie, oneindig volgende dag zijn. Het zou tot morgen zijn, dat wij leefden, tot morgen zonder eind.

Prof. Dr. LEO POLAK
in: De Zin van de Dood.

Verheugend en Zorgwekkend

Twee momenten uit het Verbondsleven: Enige dagen na een bespreking met — het doet er niet toe wie — ontvingen we een schriftelijke bevestiging van het gesprek, gericht aan: het „Malthusianistisch Verbond”! Wie heeft er ook ooit van een Humanistisch Verbond gehoord!

In een provincieplaatsje op zoek naar de zaal, waarin de gemeenschap een bijeenkomst had belegd, vroegen we een voorbijganger de weg naar het vergaderlokaal.

„Is er dan een vergadering?” vroeg deze belangstellend.

Dat konden we niet ontkennen.

„Weet ik niks van,” constateerde onze gids, kennelijk geraakt.

We drukten onze spijt uit over dit tekort in onze berichtgeving.

„Van wie dan?”, wilde onze hardnekkige wegwijzer weten.

„Van het Humanistisch Verbond,” bekenden we.

„Oh, van Zondagmorgen kwart voor tien,” stelde de gids voldaan vast. Wie heeft er ook niet van het Verbond gehoord!

Waarom deze twee onbeduidende momentjes hier vermeld worden? Omdat zij duidelijk demonstreren hoe het Verbond een bekendheid geniet, die niet anders dan verheugend kan worden genoemd en hoe het tegelijkertijd een wanbegrip ontmoet, dat eenvoudig verbijsmert.

Dat wanbegrip vermindert, naarmate ons werk in omvang en diepte groeit. En deze groei is gelukkig voor ieder, die enigszins in het Verbond thuis is, duidelijk te constateren.

Een respectabel aantal rapporten en andere geschriften is het zichtbaar resultaat van gedegen en omvangrijke studie.

Het bezoek aan de plaatselijke bijeenkomsten neemt toe en niemand trekt meer de behoefte aan en de noodzaak van dit bezinningswerk in twijfel.

De grondige wijze, waarop thans in de gemeenschappen de kaderdag over „Huma-

nisme en opvoeding” wordt voorbereid toont duidelijk het streven om een zo groot mogelijk aantal leden zo intensief mogelijk bij het werk van scholing en verdieping te betrekken.

De praktisch-geestelijke arbeid begint zich te ontplooiën. In D.U.W.-kampen en in ziekenhuizen staan overtuigde humanisten klaar de geestelijke bijstand te verlenen, die velen meer dan wij vermoeden kunnen, behoeven. De buitenkerkelijke mens in nood en eenzaamheid kan weten, dat het georganiseerd humanisme niet aan hem voorbijgaat.

Nu reeds worden de omvang en veelzijdigheid, die ons werk zullen kenmerken, zichtbaar.

Het is verheugend te zien, hoe het Verbondsleven zich naar alle kanten ontplooit. Verheugend, maar ook zorgwekkend.

Zorgwekkend, omdat het aantal leden, dat achter dit alles staat, nog steeds te gering is.

Te gering om aan de financiële eisen, die onafwendbaar aan deze arbeid verbonden zijn, te voldoen.

Te gering ook en vooral, omdat de vele en velerlei taken slechts naar behoren kunnen worden verricht, wanneer daarachter ook de morele steun staat van velen. Omdat dit — het zij in alle bescheidenheid gezegd — toch grootse werk gedragen dient te worden door de steun en toewijding van allen, die de mens als redelijk en zedelijk wezen willen zien.

Ieder van ons weet, dat het aantal humanistisch gezinden het aantal leden ver overtreft.

Het gaat er dan ook waarlijk niet om elk willekeurig buitenstaander „zijns ondanks” tot het Verbond „over te halen”. Er is om het Verbond een grote kring van in feite gelijkgezinden, die slechts een duwtje nodig hebben om tot het Verbond toe te treden.

En dat duwtje zal hier bestaan uit een beroep op het besef-van-mede-verantwoordelijk-te-zijn, daar uit het opruimen van misverstanden en wanbegrip, elders uit het

Prof. Dr. Leo Polak 1880-1941

Op 9 December 1951 zal het tien jaar geleden zijn, dat Prof. Dr. Leo Polak als slachtoffer van de Duitse terreur in een concentratiekamp overleed.

In Amsterdam zal onder auspiciën van de Hoofdbesturen van de Vrijdenkersvereniging De Dageraad en het Humanistisch Verbond een herdenkingsbijeenkomst plaats vinden op Zondag 9 December in de Bachzaal, van het Amsterd. Conservatorium, Bachstraat 5, waar Dr. Libbe van der Wal en P. Spigt zullen spreken. (Aanvang 10.30, entrée f 0,50.)

Waarrscheinlijk zal ook te Groningen een herdenkingsbijeenkomst gehouden worden.

nog op andere wijze voeren van het persoonlijk gesprek.

Want deze, voor de opbouw van ons werk zo dringend nodige uitbreiding van ons ledental kan slechts tot stand komen door middel van het persoonlijk contact.

Grootscheepse reclame-campagnes gaan we niet voeren, premies en prijzen worden niet uitgelooft. Slechts door de onbaatzuchtige toewijding van ieder lid persoonlijk kan een uitbreiding van het ledental worden verkregen, die de opbouw van het Verbonds-werk in volle omvang mogelijk maakt.

Mag ook op Uw daadwerkelijke medewerking worden gerekend? Uw gemeenschapsbestuur kan het niet alleen. Door wie kunnen de humanistisch gezinden onder Uw familieleden en vrienden eigenlijk beter tot toetreden worden opgewekt dan door...U?

W. COENDERS.

Werkzaamheden Hoofdbestuur

Op de H.B.-vergadering van 27 October bleek het ledental van het Verbond 7412 te bedragen. Eén gift van f 300,— ten behoeve van het ontwikkelingswerk en een gift van f 500,— voor het werk in de D.U.W.-kampen werden in dank aanvaard. Uitvoerig werd gesproken over het jeugd- en jongerenwerk, waartoe allerwegen initiatieven genomen blijken te worden. De uitbreiding van de geestelijke werkzaamheden van het Verbond (gezin, geestelijke raad in individuele gevallen, werk in de gevangnissen) vergt grote zorg en aandacht. De arbeid van de geestelijke raadsman in de D.U.W.-kampen wordt algemeen zeer gewaardeerd. Omstreeks 9 Dec., de dag waarop tien jaar geleden Prof. Dr. Leo Polak in een Duits concentratiekamp om het leven kwam, zullen enkele herdenkingen plaats vinden. Het contact met de Studentenvereniging op human. grondslag vormt een onderwerp van bespreking, evenals het werk der verscheidene commissies van het Verbond. De financiële toestand blijft zorgbarend. Uiterste inspanning op dit punt blijft geboden.

Praktisch Humanisme

Het zou interessant zijn om te weten op welke gronden, de meer dan zeven duizend mensen, die zichzelf in de afgelopen vijfen-een-half jaar bewust als moderne humanisten hebben willen zien, zich hebben aangesloten bij het Humanistisch Verbond.

Een deel daarvan deed de stap gedreven door een innerlijke behoefte: in ons Verbond hoopten zij te kunnen vinden een hen aansprekende weergave van veel wat halfbewust en vaag geformuleerd in hemzelf leeft; een beleving misschien, met andere gelijkgezinden, van innerlijke waarden, waarvan men zich soms vaag, soms vrij duidelijk bewust was en waarmee men totnogtoe maar zo'n beetje rondliep.

Anderen zien in 't Verbond een belangrijke en noodzakelijke organisatie om in ons in vele kerkgenootschappen verdeelde land het goede recht te verdedigen van hen, die niet bij een kerkgenootschap behorend — de erkenning van een eigen levensbeschouwing opeisen.

En zeker zijn er ook die bij het Verbond een gemeenschap zoeken met gelijkgezinden, vrienden misschien, welke hen insluit in goede en kwade tijden. Een kring waarin men kan groeien en zich verdiepen, een kern van waaruit hulp en steun kan komen in moeilijke perioden.

Ons Verbond zou willen tegemoetkomen aan al deze behoeften, het zou willen zijn

een „tehuis voor buitenkerkelijken”. Het is daarmee reeds een goed eind op weg.

Er is één aspect van al deze behoeften aan een eigen tehuis, dat de laatste tijd steeds meer op de voorgrond komt. Dat is dat verlangen naar kameraadschap en steun in moeilijke tijden, die sterke wens om in de beroerdigheid niet zo hopeloos alleen te staan. Een besef, dat het goed en noodzakelijk is om zich te bezinnen op de waarden van een humanistische levensbeschouwing, dat het daarom uitstekend en doeltreffend zijn kan om Zondagochtendbijeenkomsten te beleggen en in kranten te schrijven en een humanistisch geluid over de radio te laten horen, maar dat er ook ergens handen moeten zijn, klaar om vastgegrepen te worden als een ander in nood verkeert. Met andere woorden: dat het humanisme een praktische inslag moet hebben, wil het ooit in het leven van de buitenkerkelijke bevolking een plaats veroveren.

De eerste vijf jaar van ons Verbond hebben in de eerste plaats verdieping gebracht en bezinning en een — geslaagde — poging om een plaats te veroveren in het geestelijk leven van Nederland.

In de komende jaren zal het „praktische humanisme” in het Verbond een zeer belangrijke plaats gaan innemen.

Veel mensen in het Verbond zullen zich daar gelukkig mee voelen, want hun handen

staan naar helpen. Zij voelen zich niet in de eerste plaats geroepen tot getuigen of schrijven, maar voor iets praktisch zijn ze te vinden.

En tallozen **buiten** het Verbond zullen het als een weldaad ervaren dat er een groep mensen is die zich iets van een ander aantrekken, juist omdat ze buitenkerkelijk zijn.

Hoe kan dit „praktische humanisme” in de praktijk worden uitgewerkt? Daarover is al vaker overlegd en in een aantal gemeenschappen is men met allerlei vormen daarvan begonnen.

Het lijkt goed om telkens in „Mens en Wereld” één van die vormen eens aan een beschouwing te onderwerpen. Ziekenhuisbezoek aan buitenkerkelijken, gevangeniswerk, bureaux voor levens- en gezinsmoeilijkheden op humanistische grondslag, contact met gerepatrieerden, kinderruitzending naar buiten en nog meer onderwerpen zullen daarbij ter sprake komen. Vanzelfsprekend komt ook de verhouding van dit praktische werk van het Verbond tot het eigenlijke „maatschappelijke werk” op humanistische grondslag, zoals dit door de vereniging „Humanitas” wordt gedaan ter sprake.

Het zal prettig zijn als men vanuit de gemeenschappen van opgedane eigen ervaringen mededeling doet. Met elkander staat men hier voor een omvangrijk nieuw werk, dat in vele opzichten z'n vormen nog moet vinden.

Maar dat de moeite waard is om aangepakt te worden.

D. H.—M.

ACTUALITEITEN

In de V.S. is krachtig verzet gerezen tegen Truman's besluit een Amerikaanse gezant te benoemen bij het Vaticaan. Dit verzet ontkent natuurlijk niet dat de r.k. kerk, nu de verhouding tussen haar en het communisme een brandend vraagstuk is, een belangrijke politieke factor vormt. Deze kerk heeft vele aanhangers achter het IJzeren Gordijn. Waren er op het communistische vredescongres, onlangs te Wenen gehouden, niet enkele r.k. geestelijken? Besloot dat congres niet zich óók te richten tot het Vaticaan? Het verzet tegen Truman's besluit moet men echter vooral zien vanuit de binnenlandse Amerikaanse situatie. De r.k. voeren er een krachtige schoolstrijd, die een inbreuk betekent op de Amerikaanse traditie. En juist dit jaar is het boek van P. Blanchard over Communisme, Democratie en Katholicisme een bestseller, in welk boek de strategie, de tactiek en de organisatie van de r.k. kerk en die van de communistische partij in vele opzichten aan elkaar gelijk worden geacht. De strijd tegen het communisme in Amerika leidt hierdoor bij

velen tevens tot argwaan en zéér grote voorzichtigheid ten aanzien van de katholieken.

De Franse volksvertegenwoordiging heeft besloten tot de finantiële gelijkstelling van het openbaar- en het bijzonder onderwijs. Hoewel het ene volk niet zonder meer met het andere te vergelijken valt, is het te hopen, dat deze r.k. overwinning het politiek reeds zo verdeelde Franse volk niet ook nog in geestelijk opzicht zal gaan splitsen en in reservaten zal gaan verdelen, een euvel, waaraan wij Nederlanders lijden, en waartoe de scherpe scheidingen in het onderwijs niet weinig bijdragen.

Het ontslag van de directeur van het grote r.k. ziekenhuis (O.L.V. gasthuis) te Amsterdam heeft algemeen de aandacht getrokken, vooral, omdat bekend is geworden, dat een botsing tussen medische en godsdienstige belangen er de oorzaak van zou zijn. In de r.k. pers is hieromtrent geen opheldering gegeven, zeer tot schade van de geestelijke volksgezondheid, die met geruchten en praatjes niet gebaat is. Want het betreft hier mogelijk een zaak van algemeen belang: is de medische verzorging door r.k. artsen en in r.k. ziekenhuizen in alle opzichten betrouwbaar? Vergt de r.k. kerkelijke ethiek medische praktijken, die niet verantwoord zijn? Deze vragen dienen open-

lijk ter discussie te staan, ten bate van een gezonde verhouding tussen de levensbeschouwelijke verschillende volksgroepen en ten bate van de volwaardigheid van het r.k. volksdeel.

De Amsterdamse politie heeft onlangs een onderzoek ingesteld naar het werk van de particuliere huwelijksbureaux in de hoofdstad. De reden daarvan was niet, dat onoorbare praktijken vermoed werden, maar dat er een wanverhouding zou bestaan tussen finantiële uitkomsten en praktische resultaten.

De conclusie van dit onderzoek luidt, dat huwelijksbureaux zeker reden van bestaan hebben, omdat vele eenzame mensen de mogelijkheid ontbreekt langs de normale weg tot een huwelijk te komen. Het euvel schuilt echter in het bestaan van zulke bureaux uit commercieel belang (één bureau bracht in drie jaar tijds 35 huwelijken tot stand, stelde 100 mannen en 350 vrouwen teleur en bracht 200.000 gulden op!) Dit wijst in de richting van huwelijksbureaux, opgericht en geleid door organisaties op levensbeschouwelijke grondslag.

De „N.R.Ct.” meldt dat „Humanitas” te Hengelo 70 woningen voor ouden van dagen zal bouwen met een verzorgingshuis.

Doorbraak van het Realisme?

Dat er „in deze grootse tijd” iets radicaal mis is, het is op allerlei gebied met handen te tasten, niet in het minst op dat van de kunst. Waar zijn na deze tweede wereldoorlog de geestdrift, het vuur en de voortvarendheid, die het kunstleven in de periode, onmiddellijk volgend op de eerste wereldoorlog, kenmerkten? Waar is, zoals toen, de poging om aan een nieuw levensbesef uitdrukking te geven in een nieuwe vorm, waar is de aanloop en waar de sprong naar het grote en grootse? Het is of er zich een sluier van moeheid en twijfelzucht over de geesten heeft gelegd, en of, met het geloof aan zichzelf, ook het normgevoel de kunstenaar verlaten heeft.

Bepaal u tot de schilderkunst, ga de tentoonstellingen af, en zoek daar, niet naar de grote namen en de gevestigde reputaties, maar naar de jongeren, die met duidelijke stem het woord spreken, dat als het wachtwoord van deze, hun generatie kan worden verstaan. Beoefenaars van de kunst van gisteren en eergisteren zijn er te over, maar waar zijn de jonge schilders, die werven om een nieuwe mythe en een nieuw beeld van de mens, gelijk eenmaal Kokoschka en Permeke dat deden? Ge zult ze niet vinden en ge kunt hun daar nauwelijks een verwijt van maken: zo lang de mens zich niet uit de ontreddering en de twijfels gered heeft, blijft ook de kunst de mensheid een wezenloos gelaat toekeren.

Is het wonder, dat men bij deze stand van zaken de neiging heeft, om elke groepering, die fris en strijdvaardig naar voren treedt, met geestdrift te begroeten? Zulk een groep is die van de Realisten, in hoofdzaak Nederlandse schilders, die in 1948 reeds samen exposeerden, maar die nu, nadat ze connecties hebben aangeknoopt met gelijkgerichte schilders in het buitenland, met een grote tentoonstelling: „Realisten uit zeven landen” (tot 10 Dec. Sted. Mus. A'dam) de aandacht voor hun streven komen opeisen. Ter gelegenheid van de opening gaven ze dan bovendien nog een fris en aantrekkelijk nummer van hun krant „De Realist” uit, een nummer dat als het manifest van deze beweging kan worden beschouwd.

Wat willen deze realisten? Terug naar Courbet of naar de fotografisch nauwkeurige weergave van de natuur? Geenszins. Wel wijzen zij met beslistheid alle voorstellingsloze (abstracte, non-figuratieve) kunst af, maar bij een vluchtig overzicht van hun tentoonstelling treft het reeds, dat velen hunner net zo min voor deformaties of omzettingen der zichtbare werkelijkheid terugschrikken als de expressionisten, wier werk in de zalen boven de hunne te zien is. Zij zouden daarin echter niet te ver willen gaan, want in een alleszins begrijpelijk streven om de schilderkunst uit haar isolement te verlossen, poneren zij, dat de herkenbaarheid van de voorstelling het enig middel is

tot direct menselijk contact tussen kunstwerk en beschouwer. Afgezien nu nog van het feit, dat herkenbaarheid een zeer rekbaar begrip is, moet hier een principiële opmerking gemaakt worden. Het wezenlijke, directe contact tussen beschouwer en schilderij vindt zijn oorsprong niet in het herkenkend verstand, het is een intuïtief, een magisch contact, dat als zodanig slechts afhankelijk is van de picturele macht van het schilderij, of dit nu een herkenbare, een onleesbare, of helemaal geen voorstelling heeft.

Hier ligt het goed recht van de abstracte kunst, maar met een ander bezwaar, dat de Realisten tegen deze richting opwerpen, staan zij sterk. Het is namelijk inderdaad zo, dat de toenemende neiging tot formalisme en abstractie (kenmerkend voor de schilderkunst van onze eeuw), voor een goed deel als een vlucht kan worden uitgelegd: men redt zich uit de beklemming van het dreigende en chaotische leven naar het laatste houvast, de vorm, en ruilt de ernst van de strijd voor de genoegens van het spel. Daarmee sloot zich dan de kunst voor het leven in zijn wijdeste omvang, voor de verbeelding van de mens en zijn drama is er in de louter formalistische schilderkunst geen plaats meer.

Daarom wordt zij door deze schilders afgewezen, zij willen een kunst, die de mens in het middelpunt plaatst, die uitgaat van de allerbelangrijkste **realiteit**: de mens en zijn drama. Daarom noemen zij zich **realisten**.

In wezen hebben we hier dus te doen met een humanistische tendenz, maar meer dan een tendenz is het in de meeste gevallen helaas nog niet. Dat de schilder met zijn modern levensgevoel inging op een menselijke situatie, men voelt er iets van bij Wijnberg (maar hoe weinig wist hij zijn bedoeling eigenlijk nog te realiseren), en zeker bij Kurpershoek, terwijl ook Berserik kan treffen door een eigenaardig naakte visie, ofschoon hij zich voor gemanieerdheid zal moeten hoeden.

Maar wat de meeste van de hier tentoonstellende schilders parten speelt, dat is hun verzet tegen de Parijse school en de abstracten. Verfijning van kleur, rijkdom in de nuancering, ze zijn hier nergens te vinden, ze werden met het gehate aestheticisme overboord geworpen. Men kan daar vrede mee hebben, maar zal tevens moeten constateren, dat hier iets zoek is, dat tot geen enkele prijs verdwijnen mocht: het gevoel voor de kracht en de spanningen van de kleur. Al te weinig ziet men hier kleur, die ademt en draagt, die in de beschouwer komt te staan als een onvervangbare werkelijkheid.

Gelukkig is er een Franse bijdrage, die laat zien, dat men een maximum van expressiviteit kan bereiken, zonder de winsten op formeel gebied uit een vorige periode prijs te geven. Ik bedoel hier niet die van Lorjou,

die zich in zijn grote doeken overtilt, maar dat nog altijd doet op een niveau, waar geen der exposerende Hollanders aan raken kan.

Er is echter een inzending van de nog jonge André Minaux (geb. 1923), wiens ingetogen, sobere doeken met hun feilloos evenwicht het gemakkelijk uithouden tegenover het daverend geweld van Lorjou. Wil men dit nog realisme noemen, mij is het goed, wanneer men maar voelt, dat zijn evocatie van een dood everzwijn ontstaan is uit een schouwen van het object, waarin het dode lichaam nog als een oerkracht werd ondergaan. En deze ervaring zette zich voort in het vormscheppend vermogen en gaf het aanzijn aan een onverbiddelijke bepaling der ruimte en een kleur die een macht is. Zou het niet goed zijn, zich af te vragen of hier misschien de mogelijkheid van een synthese ligt? De verbinding van Noordelijke expressiviteit en Frans vormgevoel: André Minaux, een schilder, die meetelt, en..... misschien een program.

P. C. J. REIJNE.

Kinderlectuur

(Van het Documentatie-bureau van het H.V.)

De tijd nadert weer dat we gaan zoeken naar goede boeken om de kinderen te geven met Sinterklaas, en om voor te lezen in de avonduren van de Kerstvacantie. En wat vragen we dan speciaal voor het humanistische gezin? Wij menen: boeken die ons nader brengen tot de mensen. Daaronder reken ik in de eerste plaats de echte oude sprookjes, die immers zo veel van 's mensen innerlijk leven in verhullende vorm weer geven. Als we een mooie verzameling van die sprookjes willen aanschaffen, kunnen we kiezen: J. Riemens—Reurslag, *De oude sprookjes*, bijna 300 blz. (weliswaar f 12,50). Of de sprookjes van Andersen, speciaal voor voorlezen geschikt. Ook zijn er talrijke mooie moderne sprookjes. Ik noem slechts: voor de kleintjes, 4—8 jaar, Jaan de Brunnhoff, *De geschiedenis van het olifantje Babar*, en *De reis van Babar*; De Okkie-serie van Leonard Roggeveen; voor iets groteren: H. Wolffenbuttel—v. Rooyen, *Sprookjesland*; Thijs Brandt, *Het boek der wijze dieren*; Henriëtte van Eijk, *Sinterklaas blijft een zomer over*; voor 10 jaar en ouder: de oude Pinokkio uit onze jeugd, liefst de volledige, niet het uittreksel naar de film van Walt Disney; Kenneth Grahame, *De wind in de wilgen*, om maar een aantal goede te noemen, die tegenwoordig verkrijgbaar zijn. Niet te vergeten: A. A. Milne, *Winnie de Poeh*, en vervolgen (voor „8 tot 80”).

Laat men bij de kinderboeken vooral de „klassieken” niet vergeten, die al gedurende een of meer generaties hun levensvatbaar-

Oost en West

De ziel van het Oosten en de geest van het Westen

In een vorig artikel werd zeer summier aandacht geschonken aan de zich wijzigende opvattingen over de betekenis van het Oosten. Een steeds diepergaande confrontatie en wederzijdse beïnvloeding van Oosterse en Westerse cultuur bleek onvermijdelijk. Zeer duidelijk aanwijsbaar is de invloed van het Westen op het Oosten, technisch, cultureel, politiek en economisch. Azië is niet meer dat statische, zichzelf gelijkblijvende werelddeel, dat het in vroeger eeuwen was. Het contact met de Westerse civilisatie heeft in de Oosterse maatschappij krachten tot aanzijn geroepen, die een gestadig ondermijnende werking hebben op de gesloten feodale samenleving met haar kasten, standen en godsdienstig ritueel. De Chinakenner Richard Wilhelm schreef jaren geleden: „In Oost en West staan twee wereldbeschouwingen tegenover elkaar, waarvan de ene niet superieur is aan de andere zodat een van beide zeker van de overwinning zou zijn. Zij zijn op elkaar aangewezen en daarom zou de beste oplossing van het conflict zijn, dat het zou gelukken een synthese te vinden, die de waardevolle bestanddelen van beide culturen in zich zou verenigen. Dat kan natuurlijk slechts dan geschieden, wanneer de geestelijke kringen, die de cultuurscheppers zijn, elkaar wederzijds waarderen en hand in hand de nieuwe mensheidscultuur tot stand brengen.”

Het is geen wonder, dat in een tijd van onzekerheid, van verval van oude waarden, een tijd, waarin de invloed van kerk en Christendom steeds meer taant, veler be-

langstelling uitgaat naar de wijsheid van het Oosten. De atoombom is een climax in de eenzijdig-technische ontwikkeling van het Westen en tegelijk een teken aan de wand voor hen, die na enkele decennia economische, politieke en geestelijke crises, nog overtuigd zijn van de alleen-zaligmakende superioriteit van de Westerse cultuur. Het gevaar dreigt echter, dat men nu komt tot een aanvaarding zonder meer van alles wat het Oosten op geestelijk terrein te bieden heeft en daarbij ook uit het oog verliest hoeveel van de oude Oosterse wijsheid verworpen is tot naïef bijgeloof, bekrompenheid en fanatisme. Betekenis heeft een confrontatie met het Oosten slechts wanneer men hierdoor een duidelijker besef krijgt van eigen tekortkomingen en zonder critiekloze overname (aangenomen dat zulks mogelijk is) toch tracht het waardevolle van de andere cultuur te verstaan om zo tot een dieper inzicht en hogere synthese te komen. In hun ontwikkeling waren Oost en West beide eenzijdig. De Westerse mens leeft **extensief**, organiseert, bouwt een ontzagwekkend technisch apparaat op en richt zijn activiteit op bepaalde economische en politieke doeleinden. De westerling streeft **zelfverwerkelijk** na in **daad en actie**, de oosterling verlangt echter in de eerste plaats naar **verlossing** door eigen individualiteit te laten **opgaan in het grote verband van het Al**. Het individualistisch streven naar zelfontplooiing op allerlei gebied, het machtsstreven óók („Der Wille zur Macht,” Nietzsche!) is kenmerkend voor Europeaan en Amerikaan. Het verlangen op te gaan in

het sociale verband (zoals de Chinees in de familie-eenheid) of in het Goddelijk Alwezen (zoals de Indische mysticus) is voor de strijdbare Westerling een onaanvaardbaar levensprincipe. De individu is een actieve (en veelal ook agressieve!) enkeling, die op zeer persoonlijke wijze streeft naar zelfverwerkelijking. Voor de Oosterling is ont-persoonlijking juist hoogste doel. Hij streeft niet in de eerste plaats persoonlijke doeleinden na doch tracht zijn leven in overeenstemming te brengen met de zin van het geheel om daarmee een harmonische zielsrust te bereiken. Merkwaardig is evenwel, dat de hyperactieve westerling in zijn godsdienst en utopieën deze dadendrang min of meer verloochent en dus haar eenzijdigheid erkent. Hij droomt van een „duizendjarig vredesrijk” (Openbaring van Johannes 20; 2) of een klassenloze maatschappij, waarin alle tegenstellingen zijn opgeheven en alle strijd is uitgebannen.

De Oosterling heeft veel sterker het besef opgenomen te zijn (dus meer passief!) in een zinvol geheel. Het aardse leven is voor hem niets anders dan lijden, illusie en ontgoocheling. De Westerse mens heeft een sterker positief levensgevoel en tevens een besef van persoonlijke verantwoordelijkheid. Hiermede gaat echter óók een diep wortelend zondebesef gepaard (de mens kan goed doch ook kwaad handelen). Voor de Westerling zijn goed en kwaad **absolute** begrippen, waaraan niet te tornen valt. Zij zijn een tegenstelling als dag en nacht. De Oosterling is in velerlei opzicht relativist, hetgeen uiteraard ook tot groter verdraagzaamheid moet leiden.

P. KRUG.

(Wordt vervolgd).

Ontvangen Boeken

Dr. J. Presser, *Gewiekte Wielen*
Dr. H. Brugmans, *De Révolte van het Gemoed*

Dr. J. H. Waszink, *Bloesemtij der Letteren*
Dr. E. J. Dijksterhuis, *Het Wereldbeeld vernieuwd*, van Loghum Slaterus, Arnhem, 1951.

Vier nieuwe deeltjes in de waardevolle reeks „Gastmaal der Eeuwen”, resp. over Richard Arkwright, de promotor van de mechanisatie in de textielindustrie, over Jean Jacques Rousseau, over Petrarca, en over Copernicus, Kepler, Galilei, Descartes en Newton.

Redactieraad

Het Hoofdbestuur vond Dr. O. Noordenbos bereid zitting te nemen in de redactieraad van „Mens en Wereld”, als opvolger van Prof. Dr. G. Stuiveling, die zich wegens tijdsgebrek genoodzaakt zag zijn werk voor de redactie van M. & W. neer te leggen.

heid hebben bewezen en waarvan weer herdrukken verschenen zijn: Robinson Crusoe, Alleen op de wereld, Tom Sawyer, Huckleberry Finn, de boeken van Louisa Alcott, Onder Moeders vleugels, enz.; Alice in Wonderland, Afkes Tiental, Jelle van Sipke Troukjes, Schimmels voor de koets, de laatste alle drie van Nienke van Hichtum. Er is in de serie Oud Goud (van Goor) ook een bewerking voor kinderen van de Negerhut van oom Tom.

Dan zijn er al die boeken, waarin verteld wordt over vreemde volken of oude tijden, waarin kinderen zien, dat „anders” niet zonder meer „raar” is, maar dat mensen overal, in ruimte en tijd, mensen zijn. Ik noem: voor 6—8 j.: S. Franke, In de dessa; 8—10 jaar: Dorothy Row, Van de vogel, die alleen maar kon schelden; 10—13 jaar: Grietje Uil, Sajo en haar bevervolkje; C. Wilkeshuis, Patava de hollenjongen; A. Was—Osinga, De kinderen van het Ruige Veld; 10—14 jaar: Laura Fitinghof,

De kinderen van de grote fjeld; 10—15 jaar: C. Holling, Het Indianenboek; 12—15 jaar: Bep Vuijk, De kinderen van Boeton Leon; 10—14 jaar: Marie Hamsun, De Langerud-kinderen.

Voor „grotere meisjes” (eigenlijk kan een goed boek niet speciaal voor één geslacht zijn!): Sini Greup—Roldanus, Catelijne van Ingelmunster en Sandra Tjallinga van dezelfde: J. M. Selleger—Elout, Marian en Marion, en van dezelfde: Lijsje Lorresnor, Andertje, Laurientje. Ook verschillende boeken van Diet Kramer.

Alle hier genoemde boeken zijn momenteel verkrijgbaar. Wie enigszins beslagen ten ijs wil komen en niet geheel van de winkeljuffrouw wil afhangen, kan zich ook de bundels beoordelingen van de commissie voor kinderlectuur 1948 en 1950 aanschaffen. Ze zijn voor 75 ct. per deeltje verkrijgbaar bij de Ned. Onderwijzers Vereniging, Herengracht 56, Amsterdam.

BRIEVEN VAN LEZERS

Beste van Praag.

Is er een misverstand in het spel? Ik ben n.m.l. van mening, dat we op de conferentie in Amersfoort op 16 Sept. j.l. iets anders hebben afgesproken, dan wat er nu van je hand is verschenen in het laatste nummer van „Mens en Wereld”.

Ik had gevraagd nu eens in den brede in te gaan op wat m'n vriend Noordenbos in de „Loopmare” van Sept. l.l. heeft te berde gebracht en er op gerekend, dat je Noordenbos ook de volle maat zou geven.

In plaats hiervan geef je een paar zinnigjes, die in de verste verte niet weergeven van wat Noordenbos werkelijk heeft gezegd. Zo komen we niet tot een vruchtbare polemiek.

Om de zaak tot z'n recht te laten komen, had je Noordenbos wat meer ruimte moeten afstaan.

Wanneer de redactie het mij toestaat, zal ik dat stuk uit het artikel van N., waar het om gaat, hier in z'n geheel laten volgen.

„Het humanisme is ten slotte ook een progressieve factor (behoort dit althans te zijn) in het sociaal-geestelijke bestel, het maatschappelijk geheel; progressief naar zijn traditie en zijn aard: de strijd voor de menselijke waardigheid tegen wat de mens vervreemdt van zichzelf en zijn medemens. Het humanisme kan niet de pretentie opgeven — een pretentie, die ook het christendom had en heeft, maar weinig heeft gerealiseerd — dat het in alle bescheidenheid een soort wekker der geweten is. En conformistisch humanisme lijkt mij in tegenspraak met zichzelf. **Wat wij in het Humanistisch Verbond vaak missen, is een voortdurende reactie op de spanningen en strekkingen in onze hedendaagse samenleving.** De tijd van nu is een uitdaging aan al wat humanistisch denkt en voelt en te weinig is daarvan merkbaar in onze organen en geschriften. Het humanisme heeft natuurlijk zijn plaats te veroveren, organisatorisch te trachten zich als groep te doen erkennen.

Maar deze levens- en mensopvatting vraagt ook naar concretisering ten overstaan van de onmenselijke machten, die thans de wereld beheersen of liever verscheuren.

Betekent dit, dat het Humanistisch Verbond een strijdgroep moet worden in een of andere politieke richting? Neen. Maar het humanisme als beginsel kan zich niet terugtrekken op een gebied, dat voor de mens is gereserveerd, als wezen buiten de strijd staande. In beginsel wordt dit ook wel aanvaard, maar in de praktijk missen vele humanisten de toetsing van actuele gebeurtenissen aan het humanistisch beginsel in „Mens en Wereld”, waarmee wij ons toch maandelijks aan de buitenwereld en aan onze leden presenteren.

Ik zou willen zien hoe humanisten in hun orgaan reageren op een geschrift van Stringfellow Barr *), in „De Groene” verschenen, op de poging der Quakers met de heersers van het Kremlin contact te krijgen, op een geschrift als van Ds. Strijd over „Christendom en Communisme”, om één en ander te noemen.

Levend humanisme heeft dit nodig, dat humanisten van elkaar vernemen wat het humanisme, geconfronteerd met de harde feiten van de dag, voor hen betekent.”

Ziezo, nu zijn de lezers tenminste op de hoogte. Ze weten nu wat de achtergrond was van dat artikel „Verontrusting en verantwoordelijkheid” en zullen dit nu eigenlijk pas kunnen begrijpen. Want die gedeelten in het artikel van Noordenbos, waartegen je polemiek was gericht, heb je je lezers onthouden. Nu is dit verzuim dan hersteld.

Ik weet van Praag je hebt veel omhanden, met het gevolg, dat je te haastig te werk moet gaan, met het jammerlijk gevolg alweer (zie hier de keten van oorzaak en gevolg), dat je de lezers van „Mens en Wereld” een vertekend beeld hebt gegeven, van wat er werkelijk aan de hand was. Ik hoop dat je de tijd zult weten te vinden, de zaak nog eens opnieuw ter hand te nemen. Een stukje wellevende polemiek maakt ons blad des te interessanter.

Aan de botsing der meningen ontspringt de waarheid.

Met vriendelijke groet,
VAN ZEYTVELD.

Antwoord.

Beste Van Zeytveld,

Eerst enkele gegevens ten behoeve van de lezer: Op de conferentie van Gewestvoorzitters en -secretarissen in September te Amersfoort bracht je het artikel van Noordenbos in het Amsterdamse gemeenschapsorgaan van September ter sprake. Ik heb daar uitvoerig op geantwoord, en naar toen mijn indruk was, ook voor jou overtuigend aangetoond dat Noordenbos in de hoofdzaak ongelijk had. Althans je verzocht me dit betoog nu ook in „Mens en wereld” te plaatsen. Mede omdat ik toch van plan was een dergelijk artikel te schrijven, heb ik dat toen grif toegezegd. Ik meen, ook na je „Open brief”, dat ik me aan die toezegging strikt gehouden heb.

Wat is nu de inhoud van het door mij niet geciteerde gedeelte van het artikel van Noordenbos? (Nogmaals: je had me niet gevraagd het te citeren en ik heb het ook niet beloofd!) De kern lijkt mij de eerste passage, die op mijn verzoek vet is afgedrukt. Als antwoord daarop breng ik opnieuw in herinnering de volgende punten van stellingname door het Humanistisch Verbond:

1. Twee resoluties over de Indonesische kwestie.
2. Een resolutie over de gebeurtenissen in Tsjecho-Slowakije en elders (Spanje, o.a.);

3. Een resolutie over democratie (communisme);

4. Een resolutie en een verklaring over culturele defensie.

5. Zes nieuwjaarsbrieven die alle ook actuele vragen aanroeren.

Daarbij komen ten dele op enigszins ander terrein of met enigszins ander karakter:

6. Rapporten over Bijbelonderwijs, Echtscheiding, Eed en belofte.

7. Een syllabus over Humanisme en Oorlog.

8. Artikelen in „Mens en Wereld”; alleen tussen Juli '50 en Juli '51 herhaaldelijk over Christelijke uitlatingen en opvattingen, verschillende malen over Korea, verder over Humanisme, oorlog en atoombom, over de Rechten van de mens, over de Zondagswet, enzovoorts.

In het licht van deze feiten lijkt me de kritiek van Noordenbos — hoe voorzichtig ook geformuleerd — in zijn strekking onjuist. Een veelvuldiger reactie van onze kant dan reeds geschiedt kan slechts leiden tot devaluatie van ons woord. Te vaak herhaalde verklaringen of resoluties hebben geen andere betekenis, dan dat ze misschien enkelen van ons een bevrediging verschaffen, die niet op werkelijke invloed berust. Iets anders is, dat het misschien mogelijk is in „Mens en Wereld” nog iets vaker op actuele kwesties in te gaan. De tweede op mijn verzoek vet gezette passage handelt daarover. Noordenbos zelf schrijft, dat het hier niet om een principieel verschil gaat, maar om de praktische toepassing. Welnu, ten aanzien van dit laatste kan ik voor zijn standpunt voelen; mede daarom heb ik zijn benoeming tot lid van de redactie van „Mens en Wereld” graag bevorderd.

Maar hij zal nu ook zelf voor het grote probleem in deze kwestie komen te staan: Dit namelijk, dat van hoofdbestuurlijke of redactiewege — over ingezonden stukken heb ik het nu niet — slechts datgene tot uitdrukking gebracht kan worden, wat inderdaad op grond van het humanistisch beginsel voor ieder humanist behoort te gelden. Dat kan in elk geval niet zijn — en Noordenbos is het daar blijkens zijn artikelje mee eens — een bepaalde politieke stellingname: Het Verbond kan zich evenmin veroorloven een secte te zijn als een surrogaat voor een politieke partij; het kan en het moet doen, wat ik reeds de vorige keer aangaf: Uiting geven aan een echt doorleefde verontrusting over de nood van de tijd, aan het besef, dat de mensheid, verteerd door hongersnood en angst, dreigt onder te gaan in verscheurdheid, terreur en vernietiging, en aan de overtuiging dat iedere humanistische politiek ernst dient te maken met bestaanszekerheid en rechtvaardigheid, met vrije meningsuiting en medezeggenschap, kortom met de menselijke waardigheid.

Met vriendelijke groet,

J. P. VAN PRAAG.

De motor draait . . .

Bibliotheek.

Laten we deze maand met de bibliotheek beginnen. Niet omdat we er de vorige maand mee zijn geëindigd, maar omdat we reden tot juichen hebben en dat verdient in deze sombere wereld voorrang. Na onze oproep in het vorig nummer is er een prachtige collectie boeken binnengekomen. Wilt U enige namen? Welnu De Lof der Zotteit van Erasmus in de bewerking Dirkzwager en Nielson, Metaphysica van Heymans, de verzamelde werken van Nietzsche en Kant, de uit 12 delen bestaande serie De grote denkers der eeuwen met o.a. werken over Spinoza, Schopenhauer en Spencer; verder de roman Maria Stuart van Stefan Zweig, van Herman Teirlinck Mijnheer Serjanszoon en van Louis Bromfield Mijn Paradijs. Tenslotte uit de Heemschutserie het boekje Nederlandse hofjes. U zult moeten toegeven: Voor één maand is dat lang geen gekke uitbreiding. Toch jammer, dat U vergeten bent dat boek op te sturen dat U ons toegedacht had. Maak Uzelf echter niet te grote verwijten, het kan immers alsnog. Studieboeken, gedichten, romans en reisbeschrijvingen zijn welkom, ja in zekere zin kunnen we alles gebruiken. Door de verschillende werkzaamheden die op den duur met de bibliotheek zullen moeten worden verricht komen we, mits het van goede kwaliteit is, niet gauw iets onbruikbaar tegen. Tenslotte kan ik U nog mededelen, dat de bibliotheek reeds nu vruchten gaat afwerpen. Eén voorbeeld: onze kleine, maar dappere gemeenschap Musselkanaal wilde graag het lezen van goede boeken onder leden en belangstellenden bevorderen, te meer waar er plaatselijk geen goede bibliotheek aanwezig is. Nu zijn er verleden week uit de centrale bibliotheek een aantal boeken naar Musselkanaal gegaan waar ze deze winter hun nuttig werk zullen verrichten. U ziet het begint te werken, binnen niet al te lange tijd hopen we een kleine catalogus aan de gemeenschappen te sturen, zodat men voor studiegroepen een beperkt aantal boeken kan lenen. We kunnen er dan echter nog wel wat boeken bij gebruiken. Boeken kunt U sturen aan mijn adres, geld om boeken te kopen op giro 304960 te Utrecht ten name van Humanistisch Verbond (met vermelding, dat het voor de bibliotheek is).

Een nieuw rapport.

Onlangs sprak ik voor de gemeenschap Tiel over het onderwerp „Maatschappelijke ontwikkeling en menselijke verantwoordelijkheid”. In de discussie kwam de vraag naar voren, die zo menigmaal wordt gehoord in discussies in Verbondskringen: hoe bereiken we de grote massa, welke mogelijkheden zijn er, welke taak hebben we? Wie even doordent beseft hier te

staan voor een vraagstuk, dat tal van andere vraagstukken met zich meesleept, in zekere zin zou men aan deze vraag de gehele problematiek van deze tijd kunnen ophangen. Ook het hoofdbestuur beseft zeer wel, dat er op dit terrein nog wel wat te bestuderen en misschien ook te zeggen valt. Het heeft daarom besloten, dat dit gehele onderwerp nader in studie zal worden genomen. Na het vallen van dit besluit kwam echter meteen de vraag naar voren: Hoe moet deze studie gebeuren? Zo ooit dan is hier een onderwerp waarbij het van belang is van de aanvang af de meningen van onze mensen in de gemeenschappen in te lassen. Een uitsluitend centrale commissie zou hier niet voldoen aan de behoefte. In grote lijn is daarom besloten aan alle gemeenschappen het verzoek te doen ter bestudering van dit onderwerp een werkgroep in het leven te roepen, zo omstreeks half November, die hun gedachten over het onderwerp gaan bespreken en op papier zetten. De inschakeling van plaatselijke deskundigen op verschillend terrein zal daarbij zeer gewenst zijn. Om deze plaatselijke besprekingen wat gemakkelijker te doen verlopen heeft het H.B. een vrijblijvend schema ontworpen van punten, die naar zijn mening ter sprake zouden moeten komen. Natuurlijk is iedere werkgroep vrij om er punten af te laten of bij te voegen of om zelfs een geheel andere opzet toe te passen. Het ligt dan in de bedoeling, dat de voorlopige rapporten van de werkgroepen in het voorjaar worden ingestuurd en dat de stof van deze voorlopige rapporten zo mogelijk tot onderwerp zal worden gemaakt van één der zomerscholen 1952. Het zal van de leden van het Verbond afhangen of dit slaagt. Informeer U gerust bij Uw bestuur of men al bezig is met de vorming van een werkgroep.

Tot mijn spijt

moeten er weer een aantal onderwerpen blijven liggen, huiskamerbijeenkomsten, geestelijke verzorging, waar ik graag iets over had gezegd, maar U bent nog niet van me af. Denkt U aan de bibliotheek? Met hartelijke dank van

H. LIPS,
Madoerastraat 35,
Amersfoort.

MENS EN WERELD

is het orgaan van het Humanistisch Verbond. Redactieraad: Dr J. C. Brandt Corstius, Ing. B. J. Max, Dr O. Noordenbos, Mr A. Stempels, Adres Redactie: Amersfoortseweg 80, Soesterberg. Copie vóór 1e van de maand inzenden. — Adres Administratie: Bleyenburgerstraat 1, tel. 10163, Utrecht. Postgiro 304960 t.n.v. Hum. Verbond.

Kalender 1952

VAN HET HUM. VERBOND

Ontwerp schild:
Dr I. Vijlbrief

Teksten verzameld door:
H. G. Cannegieter
en
Prof. Dr G. Stuiveling

Prijs f 1.90

Bestellingen bij de gemeenschappen of bij het Centraal Bureau Humanistisch Verbond, Bleyenburgerstraat 1, Utrecht.

AURORA

Opggericht
1887

SLUIT ALLE SOORTEN

levens
studie
pensioen

} verzekerings

DE BEDRIJFSWINST WORDT VOOR SOCIALE DOELEINDEN BESTEED

Nadere inlichtingen.

N.V. Levensverzekering Mij. „AURORA” Herengracht 62, A'dam-C. Tel. 47006-42878

Beminnelijke humanistische heidenen

zo meent een goed-orthodoxe ouderling van de Nederlands Hervormde kerk de redactie van de Groene Amsterdammer te moeten aanduiden. Die ouderling, wel te verstaan, is een trouw lezer van de Groene, en hij bezigde die qualificatie in een brief, waarin hij, na ontvangst van het kerstnummer van de Groene, uitdrukking gaf aan zijn warme waardering voor ons blad.

Beminnelijk?..... wij weten het niet. Heidenen?..... wij geloven het niet. Humanistisch?..... ja, als het betekent dat wij ons baseren op eerbied voor de mens als mede-deelhebber aan geestelijke waarden. Want de Groene erkent geen mede- of tegenstanders, doch slechts mensen. En dit is dan misschien wat de Groene zoveel vrienden van elke kleur bezorgt.

Behoort U al tot hen? Voor f 13,60 per jaar of f 3,40 per kwartaal kunt U óók een „beminnelijke humanistische heiden” worden. En als U liever eerst nog even de kat uit de boom wilt kijken, vraagt dan enige proefnummers aan. Ons adres is: Frederiksplein 22—24, Amsterdam; ons gironummer 72880.

THUISFRONT HUMANITAS

geeft advies, hulp en bijstand aan militairen, gedemobiliseerden en hun gezinnen.

Centraal Bureau: Hekelveld 16, Amsterdam-C., telefoon: 38583.

Oud-verpleegster van midd. leeft. wenst de
VERZORGING

van één of twee gezonde mensen op zich te nemen, tegen vergoeding van kost en inwoning. In of dicht bij grote stad. Graag hulp voor ruw werk.

Br. aan Centr. Bureau Hum. Verbond, Bleyenburgstr. 1, Utrecht, onder letter NI.

VERZORGING

Boekhouding en Belastingzaken
Levensverzekering tot elk doel

HAGELEN & KÄYSER

Snelliusstraat 9 h — Amsterdam (O.)

Welke lezeres voelt er voor de verzorging van een gezin, bestaande uit man en 1 kind van 3 jaar, op zich te nemen?

Brieven onder letter N 2, Centr. Bur. H.V., Bleyenburgstraat 1, Utrecht.

St. Nicolaas geschenken?

**Modern Humanisme,
een Renaissance?**

door Dr J. P. van Praag

251 blz. - Gebonden f 3,90 (voor leden van het Verbond f 2,90)

**A B C voor Mens en
Samenleving**

door H. G. Cannegieter

82 bladzijden - f 0,50

Denkers en Strijders

door M. G. Warffemius

Met 7 portretten 120 blz. - Geb. f 2,50

Kalender 1952

f 1,90

Bestellingen per postwissel of op postgiro
304960 t.n.v. Humanistisch Verbond, Bleyenburgstraat 1, Utrecht.

Het
GENOOTSCHAP

voor

BOEKENVRIENDEN

vraagt Uw aandacht!

Het Genootschap is opgericht om een veelzijdige keuze uit de hedendaagse literatuur te bieden aan hen, voor wie de huidige hoge prijzen een beletsel vormen, zich boeken aan te schaffen.

Uit onze zojuist verschenen uitgebreide catalogus, die meer dan 40 titels, waaronder ook buitenlandse boeken bevat, vermelden wij o.a.:

ANDRÉ GIDE:

De Valse Munters

Roman, 325 blz., f 3,90 (oorspr. f 7,90)

Prof. Dr WILHELM RÖPKE:

Civitas Humana

340 blz., f 3,90 (oorspronkelijk f 9,50)

EVE CURIE:

Mijn Wereldreis in Oorlogstijd

620 blz., f 3,90 (oorspronkelijk f 8,50)

GEORGE ORWELL:

De Boerderij der Dieren

Met illustraties van Karel Thole.

160 blz., f 1,50 (oorspronkelijk f 3,25)

HENRIËTTE ROLAND HOLST:

Romain Rolland

een leven voor de vrijheid.

Met illustraties van Frans Masereel.

f 2,90 (oorspronkelijk f 7,90)

Als lid van het Genootschap hebt U bovendien recht op gratis boeken-chèques ter waarde van f 1,50; tevens ontvangt U het „boek van welkom”. Entréegeld f 1.—; vrije keuze, geen verplichte aankopen. Alle boeken zijn nieuw en keurig gebonden. Vraagt onze uitgebreide catalogus aan. Wij zenden U deze gaarne gratis toe.

**HET GENOOTSCHAP
VOOR BOEKENVRIENDEN**

Postbus 12 - Hilversum - Telefoon 9295

2 × 1 = 1

TADROS LEGALLI

Chef-Kok; werkt ambulant door het gehele land.

Verzorgt al het culinaire voor U bij elke gelegenheid. Zeer bekwaam vakman.

Tevens bekend amateur Goochelaar en Manipulator. Uitstekende referentieën.

Adres J. G. Kaales, Olympiakade 40¹, Amsterdam-Z.

De kerkelijken zorgen voor hun wezen door het instandhouden van weeshuizen etc.

Buiten-kerkelijken zorgen voor hun wezen door zich aan te sluiten bij de

WEEZENKAS

vereniging op de grondslag van het beginsel

„Opvoeding zonder geloofsdogma”

Inlichtingen omtrent het lidmaatschap bij de Secretaris W. DE HAAS, Adm. de Ruyterweg 234, A'dam-W.